

FAQ — CHŘIPKA

Co je to chřipka?

Chřipka je virové onemocnění vyvolané **viry chřipky A, B a C**. Ty napadají horní i dolní cesty dýchací.

Jak poznám, zda mám chřipku?

Onemocnění začíná náhle, je provázeno **horečkou (často i nad 39 °C), schváceností, bolestmi hlavy, svalů, dýchacími obtížemi** (nejčastěji kašel bez vykašlávání). Méně obvyklé jsou bolesti v krku, rýma a kašel s vykašláváním hlenu. U dětí se může objevit zánět středního ucha. K nejzávažnějším komplikacím patří zápal plic (vyvolaný chřipkovým virem nebo nasedající bakteriální infekcí) a postižení srdce. Chřipku není dobré podceňovat a vždy je dobré vyhledat lékaře, který vám pomůže s diagnózou.

Jak dlouho trvá chřipka?

Nekomplikovaná forma odezní sama zhruba do 1–2 týdnů.

Mohu na chřipku zemřít?

Ano, komplikované onemocnění chřipkou může mít i smrtelný průběh.

Jak se chřipka šíří?

Chřipka se šíří především kapénkovou infekcí. **Inkubační doba je několik hodin až 5 dní**, nejčastěji však 1-2 dny. Nejrizikovější je úzký kontakt s kašlajícím nemocným (cca do 1 metru).

Jak dlouho přežije virus chřipky?

Virus **přežívá v prostředí až 14 dní**, je možné nakazit se i z kontaminovaných předmětů (podání ruky, telefonní sluchátka, držadla v MHD, hračky, použité kapesníky...).

Kdo je chřipkou nejvíce ohrožen?

Chřipka **představuje významnou zátěž i pro zcela zdravé dospělé jedince**, průměrná doba pracovní neschopnosti trvá 14 dní. Nejčastěji chřipkou onemocní děti v kolektivních zařízeních, které ji pak šíří na dospělou populaci. Závažný průběh onemocnění a komplikace hrozí zejména dospělým nad 65 let, osobám s chronickým onemocněním plic, srdce, ledvin, metabolickými poruchami (např. diabetes mellitus, onemocnění jater), neurologickými či svalovými poruchami zhoršujícími dýchání či se sníženou imunitou.

Jak se chřipka léčí?

U nekomplikovaného onemocnění stačí pouze symptomatická terapie – klid na lůžku, dostatek tekutin, volně dostupná antipyretika (paracetamol, ibuprofen...). **Vždy je nezbytné pečlivě přečíst příbalový leták**, aby nedošlo k překročení maximální denní dávky, zejména u kombinovaných přípravků!

Dětem do 16 let věku nesmí být podávány přípravky obsahující kyselinu acetylsalicylovou (Aspirin, Acylpyrin, Anopyrin, ...) pro riziko vzniku Reyova syndromu.

Pokud je onemocnění komplikováno bakteriální superinfekcí, zahajuje se léčba antibiotiky. Existují i léky cílené přímo proti viru chřipky, mají však řadu nevýhod: starší generace preparátů (adamantany) má řadu nežádoucích účinků a preparáty nové generace (inhibitory neuraminidázy) jsou relativně drahé.

Kdy začít s léčbou?

Má-li být léčba efektivní je **nezbytně zahájit medikaci maximálně do 48 hod** od prvních projevů infekce, jinak již průběh onemocnění neovlivní. Aby se zabránilo rozvoji rezistence viru chřipky na tyto léky, je důležité jejich uvážlivé používání a preferovat jejich použití zejména u vysoce rizikových pacientů, kteří nebyli proti chřipce očkovaní.

Co je to chřipková vakcína?

Všechny chřipkové **vakcíny obsahují 4 druhy usmrcených chřipkových virů** (2xA a 2xB), jejich složení je každoročně upravováno dle doporučení Světové zdravotnické organizace, aby co nejvíce odpovídalo cirkulujícím kmenům chřipky.

V České republice jsou nabízeny pouze vakcíny štěpené nebo subjednotkové, které se proti původním celovirionovým chřipkovým vakcínám odlišují nižším výskytem nežádoucích účinků. Vakcíny obsahující živé viry se v zemích EU nepoužívají.

Kdy je nejvhodnější doba pro očkování?

Nejvhodnější je doba **před začátkem chřipkové sezóny**. Chřipkové epidemie postihují Českou republiku v chladných měsících roku, nejčastěji mezi prosincem a březnem. Nové vakcíny pro danou sezónu se na trhu obvykle objevují v září.

Ideálním termínem pro očkování je proto **říjen a listopad**. Očkovat lze i do začátku chřipkové epidemie, je však nutné vzít v úvahu, že ochrana nastoupí až za cca 14 dní.

Jak dlouho po očkování jsem chráněn proti chřipce?

Dospělí a děti nad 6 let věku jsou chráněni cca za 14 dní od podání 1 dávky vakcíny. Děti od 6 měsíců do cca 6 let, pokud jsou očkované proti chřipce poprvé, je nutno po 4 týdnech přeočkovat 2. dávkou vakcíny. Imunita po očkování přetrvává 6 měsíců až 1 rok. Protože virus chřipky se neustále mění, je nutné očkování každý rok opakovat.

Má očkování nějaké nežádoucí účinky?

Chřipkové vakcíny jsou dlouhodobě **považovány za jedny z nejbezpečnějších**, lze jimi očkovat děti od 6. měsíců věku i těhotné ženy od 2. trimestru těhotenství. Nežádoucí účinky jsou poměrně vzácné, nejčastěji se jedná o krátkodobé zarudnutí a otok v místě vpichu. Může se objevit únava, bolesti svalů a kloubů, zvýšená teplota, které rychle bez další léčby odezní.

Závažné alergické reakce hrozí u pacientů s alergiemi na vaječnou bílkovinu (u vakcín připravovaných na kuřecích vejcích) a antibiotikum neomycin. Pro pacienty alergické na vaječnou bílkovinu jsou vhodné vakcíny připravované na tkáňových kulturách. Reakce na očkování je třeba hlásit svému praktickému lékaři.

Kde se mohu nechat očkovat proti chřipce?

Očkování zajišťuje nejčastěji praktický lékař, zdravotní ústavy a očkovací centra.

Kdo nemůže být očkován?

Očkování je kontraindikováno u dětí do 6 měsíců věku, těhotných v 1. trimestru těhotenství, pacientů alergických na vaječnou bílkovinu (neplatí pro vakcíny pěstované na tkáňových kulturách) a antibiotikum neomycin a pacientům, kteří prodělali syndrom Gullian-Barré (vzácné zánětlivé onemocnění míšních nervů).

Očkování je nutné odložit u pacientů s akutním hořečnatým onemocněním.

Podle praktických lékařů se zvyšuje letos zájem o očkování proti chřipce (je to hlavně kvůli koronaviru) – bude dost vakcín?

Proces výroby vakcín je poměrně složitý, výrobní kapacity vakcín musí být plánovány s velkým časovým předstihem a není bohužel možné jejich rychlé navýšení.

V současnosti je potvrzeno **1 080 000 vakcín proti chřipce**, což je přibližně o 200 tisíc více než vloni. S ohledem na plánování výrobního procesu rok dopředu, zahájilo ministerstvo zdravotnictví aktivity směrem k výrobcům ještě do konce tohoto roku, aby pro ČR zajistilo větší množství vakcín pro chřipkové období na příští rok.

Kolik lidí se nechává očkovat proti chřipce.

Proočkovanost v ČR je **zhruba 6 %**. V České republice se však proti chřipce podle údajů OECD každý rok nechává očkovat jen **20,3 % seniorů**. A to i přesto, že očkování je stále neúčinnější prevencí, kterou navíc mají pojištěnci starší 65 let již 14 let ze zákona zdarma. Méně očkovaní jsou senioři už jen v šesti zemích EU, a to v Estonsku, Lotyšsku, Polsku, Slovinsku, Litvě a na Slovensku. V Německu, Itálii, Velké Británii, Španělsku nebo Francii přesahuje celková proočkovanost 20 %. Cílem EU je zvednout tuto hodnotu nad 30% hranici, Světová zdravotnická organizace si zase za cíl stanovila proočkovat 75 % seniorské populace.

Může být očkování proti chřipce účinné i proti koronaviru?

Očkování proti chřipce **nechrání proti onemocnění covid-19**. Nicméně zamezí souběhu těchto onemocnění. Po prodělání onemocnění chřipkou mohou být pacienti, zvláště ti z rizikových skupin, oslabení, a případná nákaza koronavirem pro ně může být rizikovější, se závažnějším průběhem.

Proč by se lidé tedy měli nechat očkovat, když to nezabrání nákaze koronavirem?

Očkování proti chřipce zamezí jednak souběhu těchto onemocnění, jednak případnému závažnějšímu průběhu infekce covid-19 u pacienta po prodělané chřipce z důvodu oslabení.

Máte informace od praktických lékařů, že by jim objednané vakcíny nemusely stačit?

Podle informací, které máme k dispozici, je zjevné, že v tuto chvíli jsou již dodávky vakcín alokované na konkrétní odběratele (lékaře, očkovací centra).

Kdo by se měl nechat očkovat a komu to pojišťovny hradí a proč?

Ministerstvo zdravotnictví a Státní zdravotní ústav **doporučují podstoupit očkování proti chřipce především osobám starším 65 let a osobám s chronickými obtížemi** (onemocněním plic, srdce, ledvin, metabolickými poruchami – např. diabetes mellitus, onemocnění jater, neurologickými či svalovými poruchami zhoršujícími dýchání či se sníženou imunitou)

Vhodné je i očkování osob, které by mohly chřipku na rizikové pacienty přenést, tzn. rodinní příslušníci či ošetřující personál.

Kdo má očkování zadarmo?

Co se týká úhrad, vakcína proti chřipce je bezplatně poskytována jako pravidelné každoroční očkování (stát ji uhradí v plné výši):

- **osobám umístěným v léčebnách** pro dlouhodobě nemocné a v domovech pro seniory
- **osobám umístěným v domovech pro osoby se zdravotním postižením** nebo v domovech se zvláštním režimem, pokud tyto fyzické osoby trpí chronickým nespecifickým onemocněním dýchacích cest, chronickým onemocněním srdce, cév nebo ledvin nebo diabetem léčeným inzulínem.
- **osobám pracujícím na pracovištích s vyšším rizikem vzniku chřipky**, tj. v léčebnách dlouhodobě nemocných, domech s pečovatelskou službou, domovech pro seniory, domovech pro osoby se zdravotním postižením a domovech se zvláštním režimem.

Dále je vakcína hrazena z prostředků veřejného zdravotního pojištění, kdy zdravotní pojišťovna uhradí vakcínu do výše ekonomicky nejméně náročné varianty (pozn. v letošním roce je ekonomicky nejméně náročnou přípravou přípravky VAXIGRIP TETRA, v případě aplikace dražší vakcíny INFLUVAC TETRA pacient uhradí doplatek cca 31 Kč) pro tyto skupiny pacientů:

- pacienti **nad 65 let věku**
- pacienti **po splenektomii**
- pacienti **po transplantaci krevetvorných buněk**
- pacienti, kteří trpí **závažným chronickým farmakologicky řešeným onemocněním srdce a cév**, nebo dýchacích cest, nebo ledvin nebo diabetem

Ostatní pacienti mohou obvykle čerpat příspěvek z fondu prevence od své zdravotní pojišťovny.

Mohu se současně očkovat proti chřipce a covidu-19?

Vakcínu proti chřipce je možné aplikovat v jeden den, do odlišných míst, spolu s vakcínou proti onemocnění covid-19.